

УДК 657.422.1:338.246.8

Н. І. Свиноус,

доктор філософії в галузі менеджменту, доцент кафедри обліку та фінансів,
Університет економіки і підприємництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3640-0519>

Л. Ю. Нянько,

старший викладач кафедри обліку та фінансів, Університет економіки і підприємництва

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0763-487X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.11.170

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

N. Svynous,

PhD, Associate Professor of the Department of Accounting and Finance, University of Economics and Entrepreneurship

L. Nyanko,

Senior Lecturer, Department of Accounting and Finance, University of Economics and Entrepreneurship

BANK LENDING TO SMALL BUSINESSES: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE

У статті здійснено комплексне дослідження сучасного стану банківського кредитування суб'єктів малого бізнесу, яке є важливим інструментом фінансової підтримки підприємництва. Розкрито особливості розвитку кредитних відносин між банками та малими підприємствами в Україні, визначено основні бар'єри, що стримують ефективне залучення кредитних ресурсів у секторі малого бізнесу. Серед таких перешкод виокремлено високі процентні ставки, недостатню кредитну історію позичальників, складні вимоги до забезпечення, а також низький рівень довіри між банками та підприємцями.

У роботі здійснено порівняльний аналіз вітчизняного досвіду з практикою банківського кредитування малого бізнесу у розвинених країнах світу, зокрема Німеччині, Польщі та інших. Акцент зроблено на ефективних механізмах державного стимулювання банківського кредитування, таких як програми часткового гарантування кредитів, субсидування процентних ставок, створення спеціалізованих фінансових установ, що працюють із малими підприємствами. Наведено приклади успішної взаємодії між банківським сектором та малим бізнесом, які можуть бути адаптовані до українських реалій.

На основі проведеного аналізу запропоновано низку практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів банківського кредитування малого бізнесу в Україні, серед яких: посилення ролі держави у гарантуванні кредитів, розвиток партнерських програм між банками та інституціями підтримки підприємництва, удосконалення регуляторного середовища, стимулювання використання цифрових технологій у банківському секторі. Зазначено, що запозичення позитивного зарубіжного досвіду може стати важливим чинником активізації доступу малого бізнесу до фінансових ресурсів та сталого розвитку підприємницького середовища в Україні.

The article carries out a comprehensive study of the current state of bank lending to small businesses, which is an important instrument of financial support for entrepreneurship. The article reveals peculiarities of development of credit relations between banks and small enterprises in Ukraine, identifies main barriers that hinder efficient attraction of credit resources in the small business sector. Among these barriers are high interest rates, insufficient credit history of borrowers, complex collateral requirements, and low level of trust between banks and entrepreneurs.

The paper compares the domestic experience with the practice of bank lending to small businesses in developed countries, including Germany, Poland and others. The emphasis is placed on effective mechanisms of state incentives for bank lending, such as partial loan guarantee programmes, interest rate subsidies, and the creation of specialised financial institutions that work with small businesses. Examples of successful cooperation between the banking sector and small businesses that can be adapted to Ukrainian realities are presented.

Particular attention is paid to current trends in the digitalisation of banking services and the introduction of fintech tools that facilitate access to credit products for small businesses. The role of public policy, financial infrastructure, and the level of financial literacy of entrepreneurs in creating a favourable environment for small business lending is analysed.

Based on the analysis, a number of practical recommendations are proposed to improve the mechanisms of bank lending to small businesses in Ukraine, including: strengthening the role of the state in guaranteeing loans, developing partnership programmes between banks and business support institutions, improving the regulatory environment, and stimulating the use of digital technologies in the banking sector. It is noted that borrowing positive foreign experience can be an important factor in enhancing small business access to financial resources and sustainable development of the business environment in Ukraine.

Ключові слова: банківське кредитування, малий бізнес, фінансова підтримка, міжнародний досвід, гарантії кредитів, фінансові інновації, кредитні ризики, державна політика.

Key words: bank lending, small business, financial support, international experience, loan guarantees, financial innovations, credit risks, public policy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

В умовах масштабної трансформації, спричиненої військовими діями, перед економікою України постають надзвичайні виклики, які вимагають негайної розробки дієвих інструментів економічної політики. Повоєнне відродження країни потребує не лише відновлення інфраструктури та виробничих потужностей, але й комплексної реанімації бізнес-середовища, ключовою складовою якого є малий та середній бізнес (МСБ).

МСБ традиційно виступає каталізатором економічної активності, сприяє децентралізації економіки, створенню робочих місць, диверсифікації виробництва, розвитку регіонів і підвищенню рівня зайнятості. У післявоєнний період він відіграє ще більш вагомую роль, оскільки є найгнучкішим і найшвидше відновлюваним сегментом економіки. Водночас його розвиток стримується браком фінансових ресурсів, перш за все — доступного кредитного фінансування.

Банківська система, попри втрати, виклики та трансформації, залишається основним каналом мобілізації внутрішнього капіталу. Саме банки мають необхідну інфраструктуру, професійний потенціал і досвід управління фінансовими ризиками. Однак ефективне банківське кредитування МСБ вимагає перегляду традиційних підходів, адаптації фінансових інструментів до нових реалій, розробки спеціальних механізмів страхування ризиків та участі держави й міжнародних партнерів у формуванні гарантійного й інституційного середовища.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі розвитку малого та середнього підприємництва в Україні присвятили свої дослідження такі науковці як: О. Барановський, Б. Варналій, О. Сич, І. Волос, А. Гринюх, М. Дем'яненко, А. Мельник, В. Турчак, А. Сідельникова та інші. Беручи до уваги досягнення науковців у цій галузі, було проведено подальше дослідження сучасного стану фінансування МСБ у зв'язку з останніми змінами в економічному середовищі.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю комплексного переосмислення ролі та інструментарію банківського кредитування малого та середнього бізнесу в умовах повоєнної економіки. Метою статті є дослідження ключових проблем, з якими стикається банківська система у процесі кредитування МСБ, а також обґрунтування напрямів реформування та розвитку цієї системи з урахуванням післявоєнних викликів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження сучасного стану банківського кредитування малого бізнесу в Україні, виявлення основних проблем та бар'єрів у доступі до фінансових ресурсів, а також аналіз зарубіжного досвіду підтримки малого підприємництва через банківські інструменти з метою формування рекомендацій щодо підвищення ефективності кредитної підтримки малого бізнесу в українських умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формування ефективної системи банківського кредитування малого та середнього бізнесу (МСБ) є предметом дослідження багатьох економістів і фінансистів. У науковій літературі банківське кредитування розглядається не лише як інструмент фінансового забезпечення підприємств, а як важливий елемент інституціонального середовища, що впливає на динаміку економічного зростання, структурні трансформації та стабільність фінансової системи загалом.

МСБ, відповідно до класифікації, прийнятої в Європейському Союзі та адаптованої в Україні, охоплює підприємства з кількістю працівників до 250 осіб, обсягом річного доходу до 50 млн євро або загальним балансом активів до 43 млн євро. Цей сектор є надзвичайно чутливим до змін в економічному та регуляторному середовищі, зокрема до доступності фінансових ресурсів [1].

Згідно з класичною фінансовою теорією, банки виконують функцію посередника між тими, хто має вільні кошти, і тими, хто їх потребує. В умовах асиметричної інформації, що особливо характерна для МСБ, банківські установи виступають як суб'єкти, здатні знижувати трансакційні витрати й ризики шляхом моніторингу, аналізу й контролю за позичальниками [1]. Однак саме МСБ часто характеризується високим рівнем інформаційної непро-

зорості, фрагментарністю фінансової звітності, нерегулярною діловою активністю, що значно ускладнює процедури оцінки кредитоспроможності з боку банків.

Теоретичне підґрунтя банківського кредитування малого бізнесу ґрунтується на кількох основних підходах:

Функціональний підхід розглядає кредитування як процес, що забезпечує безперервність обороту капіталу в економіці. Для МСБ це особливо актуально в контексті фінансування обігових коштів, короткострокових інвестицій та реагування на зміни ринкової кон'юнктури.

Інституційний підхід акцентує увагу на ролі держави, банківських структур, гарантійних агентств і міжнародних організацій у забезпеченні доступу до кредитів. За цим підходом, фінансовий сектор розглядається як сукупність інститутів, правила поведінки яких впливають на результативність ринку кредитних послуг.

Ризик-орієнтований підхід базується на упорядкованні кредитними ризиками банку. Для МСБ актуальним є питання розробки спеціальних систем скорингу, модифікованих моделей оцінки ризиків, адаптованих до специфіки малого бізнесу, який часто не має повноцінної кредитної історії чи стандартних фінансових показників.

Поведінковий підхід враховує соціальні, психологічні та комунікаційні чинники взаємодії між банком і позичальником. В умовах післявоєнного періоду важливим є питання довіри між сторонами кредитного процесу, що на пряму впливає на готовність банків до співпраці з МСБ [2].

Крім того, сучасні дослідження акцентують на важливості фінансової інклюзії, що передбачає не лише фізичну доступність банківських послуг, а й адаптацію продуктів до потреб клієнтів, цифровізацію процесів, доступність фінансової освіти та ефективну комунікацію між банком і підприємцем.

Варто також зазначити, що у міжнародній практиці, зокрема в країнах Європейського Союзу, США та Японії, застосовуються комплексні програми стимулювання банків до кредитування МСБ. Вони включають податкові пільги, часткові гарантії повернення кредитів, пільгове рефінансування, субсидування процентних ставок та надання консультаційних послуг для підприємців. В Україні такі інструменти лише формуються, але післявоєнний контекст може стати каталізатором для їх активного впровадження.

Отже, теоретико-методологічні основи банківського кредитування МСБ мають комплексний характер і охоплюють фінансові, інституційні, поведінкові та регуляторні аспекти. У повоєнний період ці засади потребують перегляду з урахуванням нових викликів і загроз, а також інтеграції найкращих міжнародних практик у національну фінансову систему.

Після початку повномасштабної війни банківська система України та сектор малого і середнього бізнесу зазнали значного деструктивного впливу. Проте завдяки вчасним заходам з боку Національного банку України (НБУ) та міжнародної спільноти вдалося уникнути колапсу банківської сфери, зберегти платоспроможність основних банків і відновити кредитну активність у частині економіки.

Станом на кінець 2023 року в Україні діяли 65 банківських установ, з яких понад 30 активно працювали з корпоративним сектором. За даними НБУ:

— Частка непрацюючих кредитів (NPL) у банківській системі на початку 2023 року становила 37,6%, а на кінець року знизилася до 33,1%, що свідчить про поступове очищення портфелів.

— Обсяг кредитів, наданих бізнесу, у 2023 році становив 792 млрд грн, з яких приблизно 21% припадало на підприємства МСБ.

— За 2022—2023 роки банки надали понад 35 тис. нових кредитів МСБ у межах державної програми "5-7-9%" на суму понад 120 млрд грн

Проте більшість кредитів спрямовувалася на короткострокові потреби (обігові кошти), у той час як інвестиційне кредитування залишалося низьким — менш ніж 15% загального обсягу позик.

Ключові виклики банківської системи:

— Фізичне знищення відділень і банкоматної мережі у прифронтових та окупованих регіонах (понад 15% інфраструктури зазнало руйнувань).

— Високий рівень ризиків та девальваційні очікування, які стримують довгострокове кредитування.

— Обмежена можливість оцінки платоспроможності позичальників через нестабільність доходів і проблеми з документацією.

Малий та середній бізнес став одним із найбільш постраждалих секторів внаслідок бойових дій. За даними Офісу розвитку підприємництва та експорту, на середину 2023 року:

— Близько 28% МСБ повністю припинили діяльність або перебувають у стані заморожування.

— Ще 34% МСБ перемістили виробництво в інші регіони або за кордон (в т.ч. через механізми релокації).

— Понад 65% підприємств зазнали прямих фінансових втрат через руйнування майна, втрату логістики або скорочення попиту.

— Основні галузі, що найбільше постраждали: сільське господарство, торгівля, легка промисловість, послуги HoReCa.

Попри це, вже в другій половині 2023 року почалося часткове поживлення підприємницької активності. Близько 92 тис. нових ФОП було зареєстровано впродовж року, що свідчить про зростання адаптації та готовності до роботи в нових умовах.

Основними бар'єрами доступу МСБ до кредитів у повоєнний період залишаються:

— Високі вимоги до заставного забезпечення: за даними опитувань Європейської Бізнес Асоціації, понад 47% МСБ не мають активів, які можуть слугувати забезпеченням під кредит.

— Процентні ставки для бізнес-кредитів у комерційних банках у 2023 році варіювалися від 16% до 24% річних (за позиками поза межами програм підтримки).

— Скорочення кількості активних банків, які працюють із малим бізнесом: менше ніж 20 банків мають спеціалізовані програми або пакети продуктів для МСБ.

У відповідь на обмеження ринку, держава разом із міжнародними донорами впровадила низку механізмів:

— Програма "Доступні кредити 5-7-9%" — понад 65 млрд грн видано у 2023 році саме підприємствам МСБ, переважно у сфері торгівлі, агросекторі та переробній промисловості.

— Фонд розвитку підприємництва — виступає гарантом частини кредитних зобов'язань. Станом на 2023 рік підтримано понад 10 тис. проектів.

— Грантові програми (наприклад, «Відновлення, гранти на перезапуск бізнесу через Дія») — понад 100 тис. заявок, із них 30 тис. профінансовано на загальну суму понад 4 млрд грн.

Таким чином, стан банківської системи та сектору МСБ після початку війни характеризується одночасною вразливістю та високим адаптивним потенціалом. Банки демонструють фінансову стабільність, однак залишаються обережними у питанні довгострокового кредитування МСБ через високі ризики. Підприємці,

своєю чергою, намагаються відновити діяльність, але потребують ширшого доступу до фінансових ресурсів, особливо в інвестиційній формі.

Роль держави, міжнародних організацій та самого банківського сектору у найближчі роки полягатиме в розробці інструментів пом'якшення ризиків, стимулювання попиту на кредити, зменшення вартості запозичень і створенні умов для відновлення довіри в трикутнику "банк — держава — підприємець" [3].

Малий і середній бізнес (МСБ) в Україні відіграє ключову роль у структурі національної економіки. За даними Міністерства економіки, станом на 2023 рік, на частку МСБ припало близько 99% від загальної кількості суб'єктів господарювання, які забезпечували понад 60% зайнятості в приватному секторі. Незважаючи на вагоме соціально-економічне значення, цей сектор стикається з хронічними труднощами у доступі до фінансування, зокрема до банківських кредитів [4]. Нижче наведено основні проблеми кредитування МСБ в умовах повоєнного періоду.

За даними НБУ та Європейської Бізнес Асоціації:

- Лише 13% підприємств МСБ повідомили про успішний досвід отримання банківського кредиту у 2023 році.

- Більше ніж 58% компаній МСБ навіть не подавали заявки на кредит через упередження щодо ймовірної відмови.

- Основними причинами недоступності кредитів є високі процентні ставки (від 18% до 24% річних) та вимоги до забезпечення, що не відповідають поточним можливостям МСБ.

- Понад 50% суб'єктів МСБ не можуть надати заставу, яка відповідає банківським стандартам. Через військові дії значна частина активів була знищена або втратила ліквідність. Згідно з даними Фонду розвитку підприємництва:

- близько 30% кредитних заявок МСБ відхиляються саме через брак належного забезпечення;

- в умовах релокації або деокупації підприємства не мають зареєстрованих активів на новій території, що унеможлиблює оформлення іпотеки.

- Майже 70% малих підприємств ведуть спрощену або неповну фінансову звітність, що ускладнює оцінку їх кредитоспроможності. За даними НБУ (2023):

- понад 40% заявок від МСБ не проходять етапу фінансового аналізу через відсутність достовірних даних;

- 32% підприємств, які зверталися до банків, не мали жодної попередньої кредитної історії.

Ця ситуація ускладнює використання автоматизованих скорингових систем, які банки використовують для пришвидшення процесу ухвалення рішень.

Банки зосереджують кредитну активність на менш ризикових сегментах — великих корпораціях, аграрному секторі з держпідтримкою або експортно-орієнтованих підприємствах. За результатами опитування банків, проведеного НБУ у IV кварталі 2023 року:

- 72% банків зазначили, що вважають МСБ високоризиковими позичальниками;

- лише 17% банків активно розробляють окремі кредитні продукти для МСБ;

- майже половина банків відзначили низьку маржинальність цього сегмента як стримувальний фактор.

Попри наявність базових кредитних програм, більшість із них не враховують специфіку функціонування МСБ у повоєнний період (нестабільний попит, релокація, гнучкі форми роботи). За результатами дослідження Офісу з розвитку підприємництва:

- лише 11% підприємств МСБ вважають, що існуючі банківські продукти відповідають їхнім реальним потребам;

- цифрові інструменти кредитування (онлайн-заявки, попереднє скорингування, е-KYC) доступні лише в 15-20% банків, і переважно — для клієнтів, які вже мають банківську історію.

Хоча реалізується кілька державних програм (зокрема "5-7-9%"), вони не охоплюють всю сукупність потреб бізнесу. Станом на 2023 рік:

- гарантійне покриття за кредитами Фонду розвитку підприємництва охоплює лише близько 10% усього кредитного портфеля МСБ;

- грантові програми забезпечили менше ніж 5% потреб у капітальних інвестиціях для МСБ;

- більше ніж 65% підприємців заявляють про труднощі в отриманні консультативної чи юридичної підтримки при оформленні кредитів.

Аналіз основних проблем кредитування МСБ в Україні вказує на системні бар'єри, які потребують комплексного вирішення на рівні банківської, регуляторної та урядової політики. Фінансова ізоляція малого бізнесу стримує не лише відновлення підприємницької активності, але й загальне економічне зростання країни. Подолання цих викликів можливе через впровадження механізмів державного га-

рантування, цифрову трансформацію кредитного процесу, розвиток партнерств між банками і міжнародними фінансовими інституціями, а також через створення прозорого й адаптивного середовища для підприємництва [5].

У контексті повоєнного відновлення економіки України особливої важливості набуває формування ефективної системи банківського кредитування малого і середнього бізнесу. З огляду на виклики, виявлені у попередньому розділі, активізація цього процесу потребує системного і багаторівневого підходу. Нижче подано основні напрями вдосконалення та активізації банківського фінансування МСБ в умовах посткризового розвитку.

Одним із головних бар'єрів для МСБ залишається недостатнє забезпечення. Для його подолання держава має розширити інструменти часткового гарантування кредитів:

— Розвиток гарантійних програм Фонду розвитку підприємництва, який може виступати партнером банків для зниження ризиків. Так, у 2023 році за участі Фонду вже було надано гарантії на суму понад 12 млрд грн, проте це лише часткова реалізація потенціалу.

— Інструменти портфельного гарантування, що дозволять банкам видавати кредити без перевірки кожного клієнта окремо, а на основі ризикового профілю портфеля (як це реалізовано в Польщі, Німеччині).

— Створення Механізму спільного фінансування з міжнародними організаціями (ЄБРР, KfW, USAID), які вже мають успішний досвід у країнах Східної Європи.

Щоб зробити банківські кредити доступнішими, держава може продовжити і розширити механізми субсидування процентних ставок:

— Оптимізація програми "5-7-9%": адаптація під нові категорії бізнесу, включення більшого спектру цілей (інновації, експорт, зелена трансформація).

— Податкові пільги для банків, які інвестують у мікrokредитування або підтримують ре-локовані підприємства.

— Пільгове кредитування під інвестиційні проекти, з фокусом на переробну промисловість, агросектор, логістику.

Ще одним бар'єром для МСБ є складність банківських процедур. У цьому контексті доцільно:

— Впровадити цифрові платформи кредитування, зокрема на базі "Дія" чи у співпраці з приватними фінтех-компаніями. Наприклад, на платформі Дія.Бізнес вже тестуються кредитні калькулятори та попередній скоринг.

— Автоматизувати перевірку фінансової звітності через інтеграцію з електронними сервісами ДПС, Держстату, банківських АРІ.

— Запровадити єдину електронну систему оцінки ризиків для МСБ, доступну всім банкам-партнерам.

Недостатня обізнаність МСБ щодо банківських продуктів та вимог також є серйозним обмеженням. У цьому напрямі доцільно:

— Розширити мережу центрів підтримки підприємництва, які надаватимуть супровід у підготовці бізнес-планів, фінансових моделей, кредитних заявок.

— Забезпечити фінансування програм навчання підприємців (у т.ч. через онлайн-курси, вебінари, менторські сесії), зокрема у сфері фінансового планування, ризик-менеджменту, роботи з банками.

— Інтегрувати консультаційні сервіси до цифрових платформ, що дасть змогу підприємцям отримувати індивідуальні рекомендації щодо кредитних продуктів.

Для подолання надмірної концентрації на класичному банківському кредитуванні слід розвивати альтернативні форми фінансування:

— Кредитні спілки, краудфандинг, P2P-платформи як інструменти мікрофінансування.

— Партнерські програми між банками та торговими мережами, постачальниками обладнання, IT-платформами.

— Впровадження ESG-кредитування — надання пільгових умов фінансування підприємствам, які впроваджують сталу екологічну та соціальну політику.

Для забезпечення стабільного ресурсу банкам для кредитування МСБ необхідно:

— Створити спеціалізовану лінію рефінансування НБУ під цільове кредитування МСБ (з нижчою ставкою та довшим терміном);

— Активніше залучати зовнішнє фінансування, зокрема від ЄБРР, IFC, Світового банку, яке може бути використано для формування кредитних ліній з цільовим призначенням;

— Створити публічно-приватні фінансові платформи, які дозволять акумулювати ресурси держави, міжнародних донорів і банківських структур для довгострокового інвестування в МСБ.

Розширення та активізація банківського кредитування МСБ потребує цілеспрямованої стратегії, що включає не лише стимулювання з боку держави, але й трансформацію банківської логіки — від мінімізації ризиків до спільного розвитку з клієнтом [6]. Створення сприятливих умов для фінансування МСБ стане каталізатором для загального економічного віднов-

лення країни, сприятиме розвитку інновацій, зайнятості та підвищенню конкурентоспроможності національного бізнесу.

Досвід інших країн демонструє, що ефективне кредитування малого і середнього бізнесу є результатом комплексної взаємодії між державою, фінансовими установами та підприємницьким середовищем [7]. Успішні моделі кредитної підтримки МСБ у країнах ЄС, Азії та Латинської Америки можуть бути адаптовані в українському контексті.

— У Німеччині основним інструментом фінансування МСБ є банк розвитку KfW, який через комерційні банки надає кредити під знижені ставки.

— Банки-партнери (hausbanks) виконують роль посередника, оцінюючи позичальників і приймаючи рішення про кредитування. Це мінімізує адміністративне навантаження на державу.

— Часткове гарантування від KfW дозволяє знизити вимоги до застави та підвищити рівень довіри до позичальників.

— У 2022 році понад 40 млрд євро було спрямовано на підтримку МСБ за програмами KfW.

— Польща запровадила державний гарантійний інструмент BGK (Bank Gospodarstwa Krajowego), який забезпечує покриття до 80% кредиту.

— Розвиток онлайн-платформ кредитування дозволив значно скоротити час розгляду заявки (від 5 до 10 днів).

— Підтримка МСБ є складовою частиною національної індустріальної та експортної політики.

— У 2021 році частка МСБ у загальному обсязі банківських кредитів становила понад 30%.

— Ізраїль активно підтримує МСБ через державний фонд гарантування кредитів, який покриває до 70% ризику для банку.

— Значна увага приділяється стартапам: діють численні програми кредитування інноваційного бізнесу в партнерстві з венчурними фондами.

— Високий рівень консалтингової підтримки, менторства і грантів дає змогу підвищити якість бізнес-моделей і кредитних проєктів.

Південна Корея — модель інтеграції фінансів і інновацій

— Уряд через Korea Credit Guarantee Fund (KODIT) та Korea Technology Finance Corporation (KOTEC) підтримує інноваційні МСБ.

— Діє технологічне скорингування бізнесів, які не мають застави, але мають перспективні проєкти.

— Відкриті цифрові платформи дозволяють МСБ подати заявку на кредит за 10 хвилин, а рішення отримати за 24 години.

Міжнародний досвід свідчить, що успішна система кредитування МСБ спирається на:

— активну участь держави у гарантуванні та співфінансуванні;

— цифровізацію процесів кредитування;

— партнерство з міжнародними організаціями;

— адаптацію продуктів до потреб малих підприємств, включаючи інноваційні та регіональні бізнеси.

Інтеграція цих практик в українські реалії дозволить не лише розширити доступ МСБ до фінансів, а й сприятиме структурній трансформації банківської системи у напрямку підтримки підприємництва як рушія повоєнного відновлення [8].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження можна стверджувати, що формування ефективної системи банківського кредитування малого та середнього бізнесу є одним із найважливіших інструментів повоєнного економічного відновлення України. МСБ має потенціал стати ключовим джерелом економічного зростання, проте реалізація цього потенціалу неможлива без доступу до фінансових ресурсів, насамперед — до банківського фінансування.

Проаналізовані виклики — зростання ризиків, знищення заставного майна, слабка кредитоспроможність позичальників, нерозвинутість фінансових інструментів — свідчать про потребу в новій моделі кредитної взаємодії між банками та підприємствами. Така модель має включати інституційну підтримку з боку держави, страхові та гарантійні механізми, партнерство з міжнародними донорами, розширення фінтех-рішень та модернізацію кредитних процедур.

Особливої уваги потребує розробка спеціальних програм для кредитування підприємців у постраждалих регіонах, фінансування релокації бізнесу, оновлення обладнання, залучення персоналу та цифрової трансформації. Держава, у співпраці з банківським сектором, має забезпечити інституційні умови для зниження ризиків, стимулювання попиту на кредити та відновлення довіри між сторонами кредитного процесу.

Таким чином, системне оновлення підходів до банківського кредитування МСБ стане не

лише фактором швидкої реанімації економіки, а й основою для її сталого розвитку в довгостроковій перспективі. Реалізація запропонованих у статті заходів сприятиме створенню конкурентоспроможного, соціально орієнтованого та інноваційного середовища, що відповідає потребам повоєнної України.

Література:

1. Криховецька З. М., Левандівський О.Т. Сутність і напрями розвитку банківських інновацій. Економіка та держава. 2022. №8. С. 56—61.

2. Труш І. Є. Міжнародний досвід з кредитування малого підприємництва та його адаптація до особливостей національної економіки. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2013. №4. 104—107.

3. Левандівський О. Т., Криховецька З. М., Кохан І. В. Сучасні тенденції функціонування банківської системи України. Агросвіт. 2023. № 3—4. С. 97—104.

4. Холоменюк І. М. Джерела та проблеми фінансування розвитку малого та середнього бізнесу: вітчизняний та закордонний досвід. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. № 18. С. 119—122.

5. Галіцейська Ю. М. Проблеми банківського кредитування малого і середнього підприємництва. Молодий вчений. 2016. №1. С. 689—693.

6. Шишкіна О. В., Краснянська Ю. В. Проблеми, перспективи та ризики кредитування суб'єктів малого й середнього бізнесу. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2018. №4 (16). С. 198—211.

7. Криховецька З. М., Калимун Н. М. Розвиток банківського кредитування малого бізнесу в Івано-франківській області. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 21. С.596—603.

8. Файчук О. В., Файчук О. М. Управління процесом банківського кредитування інноваційних проектів. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2015. № 22. С. 90—96.

References:

1. Krykhovets'ka, Z. M. and Levandiv's'kyj, O.T. (2022), "The essence and directions of the development of banking innovations", *Ekonomika ta derzhava*, vol.8, pp. 56—61.

2. Trush, I. Ye. (2013), "International experience in lending to small businesses and its adapta-

tion to the specifics of the national economy", *Derzhava ta rehiony*. Ser.: *Ekonomika ta pidpryemnytstvo*, vol.4, pp. 104—107.

3. Levandiv's'kyj, O. T., Krykhovets'ka, Z. M. and Kokhan, I. V. (2023), "Modern trends in the functioning of the banking system of Ukraine", *Ahrosvit*. № 3—4, pp. 97—104.

4. Kholomeniuk, I. M. (2016), "Sources and problems of financing the development of small and medium-sized businesses: domestic and foreign experience", *Naukovyj visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Serii: *Ekonomika i menedzhment*, vol.18, pp. 119—122.

5. Halitsejs'ka, Yu. M. (2016), "Problems of bank lending to small and medium-sized businesses", *Molodyj vchenyj*, vol.1, pp. 689—693.

6. Shyshkina, O. and Krasnianska, Yu. (2018). "Problems, prospects, and the risks of crediting small and medium-sized enterprises". *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 4 (16), pp. 198—211.

7. Krykhovets'ka, Z. M. and Kalymun, N. M. (2018), "Development of bank lending to small businesses in Ivano-Frankivsk region", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 21, pp. 596—603.

8. Fajchuk, O. V. and Fajchuk, O. M. (2015), "Management of the process of bank lending to innovative projects. Scientific Bulletin of the National University of Life Resources and Environmental Sciences of Ukraine", *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy*. Serii: *Ekonomika, ahraryj menedzhment, biznes*, vol. 22, pp. 90—96.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2025 р.

<https://nauka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663